رهبر فارسی

انجمن تفتیش و معاینه اعضاسندن

(حبیب افندینک اثریدر)

معارف نظارت جلیله سنك امر و تنسیبی اوزرینه مکاتب رشدیه ده عباره اوقومغه مدار اولمق اوزره ترتیب اولنمشدر

معارف نظارت جلیله سنك رخصتیله طبع اولنمشدر

درسعادت

١٣١٠

رهبر فارسی

انجمن تفتیش ومعاینه اعضاسندن
(حبیب افندینك اثریدر)

معارف نظارت جلیله سنك امر وتنسبی اوزرینه مكاتب
رشدیه ده عباره اوقومغه مدار اولمق اوزره ترتیب
اولنمشدر

معارف نظارت جلیله سنك رخصتیله طبع اولنمشدر

درسعادت

١٣١٠

باسمه تعالی شأنه

{بعد ادای ماوجب علینا}

دانای پنهان وآشکار خداوند آفریدکار شهریار معارف کستر وشهنشاه دانش پرور. سایهٔ ربانی غازی {عبدالحمید خان} ثانی را تا جهان برقرارست بر تخت جهانداری برقرار و تا کیتی پایدارست با نتشار دین ودانش پایدار دارد {آمین یارب العالمین}

نوآموزان مکاتب رشدیه را پیش از آغاز بقواعد صرف ونحو زبان فارسی کتابچهٔ قرائتی ساده و آسان وعبارتش ازعبارت کتب متداوله دررشدیه روشنتر ونمایان باشد درمیان نبود باامر و تنسیب حضرت نظارتپناهی {زهدی پاشا} ادام الله اجلاله بندهٔ کمینه {حبیب که ازاعضای انجمن تفتیش ومعاینه است ومرتب راهنما وخلاصهٔ رهنمای فارسی بنوشتن آن رساله پرداخت وبنام {رهبر فارسی} موسوم ساخت.

امیدوارست که کودکان نوآموزرا رهبری کردد و پسند خاطر پارسی دانان افتد واز برای آسان تعلیم وتعلم ترجمهٔ ترکی آن نیز درمقابل آن افزوده شد تاموجب خرسندی متعلم وآموزکار شود «ومن الله الاستعانة.»

باسمه تعالى شأنه

{ بعد اداى ماوجب علينا }

عالم الغيب والشهاده اولان بارى جل شانه شهريار معارف كستر وشهنشاه دانشپرور ظل ظليل سبحانى غازى {عبد الحميد خان} ثانى حضرتلرينك جهان طوردقچه جهاندارلق تختنده برقرار وعالم بولندقچه دين ودانش انتشارنده پايدار بيورسونلر آمين يارب العالمين مكاتب رشديه يه ده قواعد صرف ونحو فارسى يه باشلمزدن اقدم معناً قولاى وساده وعبارهسى سائر كتب متداوله عبارتندن آچيق وزبانزد برقرائت رسالهسى درميان اولمديغندن حضرت نظارتپناهى {زهدى پاشا} ادام الله اجلاله امر وتنسيبلريله مخلص كمينه انجمن تفتيش ومعاينه اعضاسندن راهنماى فارسى وخلاصهٔ راهنما رسالهلرينك مزيتى حبيب بندهلرى طرفندن بر رساله ترتيب و{رهبر فارسى} اسميله موسوم اولنمشدر. رسالهٔ مذكورهنك نوآموز اطفاله رهبر اولهبيلهجكى وپارسى داناننك خاطرپسندى اولهجغى مأمولدر تعليم وتعلمى قولاى اولهجغى كبى معلم ومتعلمك رضايت خاطرلرينى موجب اولمق مطالعهسيله تركىيه ترجمهسى دخى كلمه بكلمه كبى قارشوسنه آرتيرلمشدر. ومن الله الاستعانه

بند روم

کودکی که افرین پدر ومادر کیرد از زندکی برخوردار شود وان بخشایش خداوندکار کردد . ای فرزند در اغاز کار نام خداوند بکوی وبانجام رسانیدن ان نیاز از درکاه بی نیاز بجوی . بامداد بکاه برخیز وپس از ستایش ودرود بکوشش بیاویز تا درمیان هم درسان وماندکان ودر پیش بیکانه وخویش خویشتن را سرا فراز سازی هرکه درکودکی دانش وپیش نیاموزد در پیری دلش ازاندوه وپشیانی بسوزد .

ای فرزند افرین بزرکان بکیر وپند ایشان بپذیر تاموختهایت در خاطر بماند وکردش روزکار ان را فراموش کردانید نتواند .

ایکنجی نصیحت

بابا آنا آفرینی الان چوجق عمرندن بر خوردار واحسان الهیدن کامکار اولور • ای اوغل هر ایشك ابتداسنده اولا (الله تعالی) حضرتلرینك نامنی ذکر ایدوب اتمامنی هرشیدن بی نیاز بولاناك درکناهندن نیاز ایله • صباحلین ایرکن قالقوب — خدا ومدح انبیا اتمکه چالش تا همدرسلرك واقرانك ویاد واقران میانده کندوینی مفتخر قیله سك کوچکلکنده علم وبصیرت اوکرنمیان چوجق اختیارلغنده کدر وندامت آتشیله قلبی آتش الور

ای اوغل ! بیوکلرك افرینه مظهر اول ونصیحتلرینی بیوك طوت وسکا اوکرندکلری شیئی هپ ذهننه صیقیشدیرر • تا اوکرندکاریکی اونوتمیه سین وخاطرنده قالسون وحوادثك انقلاباتی انی سکا اونوتدیرمسون •

نصیحت سیم

ای فرزند راستی پیشه کن واز دروغ گفتن اندیشه نمای . که رو سفیدی اینجهای درراستی ودروغزن درکمی وکاستی . چون کسی بدروغ کوئی زبانزد کردد مایهٔ سرزنش خرد و بزرك ونیك و بد شود . کویند خانهٔ دروغ کوی را آتش درفتاد و بنیاد ناله وفریاد نهاد کسی باور نکرد و بیاریش نیامد .

خداوند زبان را یکی آفریده است وکوش را دو یعنی یکی بکوی ودو بشنو بسخنان ناسزا ونار‌وا زبان مکشا ودرمیان سخن دیکران سخن میاور . رستکاری مردمان در پاس داشتن زبان است . راست کوئی پیشه کن تابد آموز نشوی . ای فرزند نهال نورس را بهر سوی توانند خمانید وازدرخت بستانی پیراسته تر کردانید . وهرکونه میوهٔ شیرین وشاداب توانند از وچید . چون کهن سال وخشك کردد امید بروبار ازوی نتوان داشت . پس درهنکام کردکی باید بتربیت کوشید تا پایهٔ دانشمندان وهنروران رسید .

اوچنجی نصیحت

ای اوغل ؟ طوغریلغه آلش ویالان سویلمدن صقین زیرا دنیا وآخرتده طوغریلق انسانك یوزینی اغاردیر ویالان سویلمه عیبلرینی واکسك وكدیكنی میدانه قویار . بریسی یالانجیلق ایله مشهور اولورسه بیوك وكوچك وایو وكوتونك تكذیبنه مظهر اولور . یالانجینك اوی یانمش هرنه قدر چیغروب باغرمش ایسه ده کیمسه اینانمامش ویاردمنه کیتمه مش دینلمشدر .

الله تعالی حضرتلری دیلی بر وقولاغی اکی یراتمشدر بو ایسه بر سویله وایکی ایشیت دیمکدر یرامز وناشایسته سوزلره اغز آچمه وبشقه لرینك قونوشدقلری سوزلره قارشمه . انسانك نجاتی لسانك حفظیله در . کرچك سویلمسنی عادت ایت تا فنا خویه الشمیه سین . ای اوغل ! تازه ویاش فدانی هر برطرفه اکمك قولایدر . بوداتمش وبستانی اغاجدن هردرلو یمش دیوشریلور . اما یاشلو وقوری اولورسه طاتلو وصولو میوه ویاپراق واندن مأمول اتمامليدر . بوصورتده کوچکلك هنکامنده تربیه اولنمغه چالیشملی که بودکده علما وعقلا وهنرلو ادملر پایه سنه ایریشمك ممکن اولنسون .

نصیحت سیم

ای فرزند راستی پیشه کن واز دروغ گفتن اندیشه نمای • که رو سفیدی اینجهای درراستی ودروغزن درکجی وکاستی • چون کسی بدروغ گوئی زبانزد گردد مایهٔ سرزنش خرد و بزرگ ونیك و بد شود • گویند خانهٔ دروغ گوی را آتش درفتاد و بنیاد ناله وفریاد نهاد کسی باور نکرد و بیاریش نیامد •

خداوند زبان را یکی آفریده است وگوش را دو یعنی یکی بگوی ودو بشنو بسخنان ناسزا وناروا زبان مگشا ودرمیان سخن دیگران سخن میاور • رستگاری مردمان در پاس داشتن زبان است • راست گوئی پیشه کن تابد آموز نشوی • ای فرزند نهال نورس را بهر سوی توانند خمانید وازدرخت بستانی پیراسته تر گردانید • وهرگونه میوهٔ شیرین وشاداب توانند از وچید • چون کهن سال وخشك گردد امید بروبار ازوی نتوان داشت • پس در هنگام کودکی باید بتربیت کوشید تا بپایهٔ دانشمندان وهنروران رسید •

اوچنجی نصیحت

ای اوغل ؟ طوغریلغه آلش ویالان سویلمدن صقین زیرا دنیا وآخرتده طوغریلق انسانك یوزینی اغاردیر ویالان سویلمه عیبلرینی واکسك وکدیکنی میدانه قویار . بریسی یالانجیلق ایله مشهور اولورسه بیوك وکوچکك وایو وکوتونك تکدیرینه مظهر اولور . یالانجینك اوی یانمش هرنه قدر چیغروب باغرمش ایسه‌ده کیمسه اینانمامش ویاردمنه کتمه‌مش دینلمشدر .

الله تعالی حضرتلری دیلی بر وقولاغی اکی یراتمشدر بو ایسه بر سویله وایکی ایشیت دیمکدر یرامز وناشایسته سوزلره اغز آچمه وبشقه‌لرینك قونوشدقلری سوزلره قارشمه . انسانك نجاتی لسانك حفظیله در . کرچك سویلمسنی عادت ایت تا فنا خویه الشمیه‌سین . ای اوغل ! تازه ویاش فدانی هر بر طرفه اکمك قولایدر . بوداتمش وبستانی اغاجدن هر دراو یمش دیوشربلور . اما یاشلو وقوری اولورسه طاتلو وصولو میوه ویاپراق واندن مأمول اتمامليدر . بو صورتده کوچکلك هنکامنده تربیه اولنمغه چالیشملی که بودکده علما وعقلا وهنرلو ادملر پایه‌سنه ایریشمك ممکن اولنسون .

بند چهارم

ای فرزند بزرکان کفته اندکه پاکیزکی از ایمانست ۰ سروپای و روی خود را پیوسته بشوی ۰ چشم ودهان وبدنت را پاك نکاه دار ۰ ناخنانت را زود زود بکیر ۰ از خوردنیهای ناخوش وناکوار ومیوه های خام وناسازکار شکم مینبار ۰ پرهیز را چنانکه کویند سرد واهار شمار ۰ ارامکاهت روفته وجامه ات شسته باشد ۰ اکرچه ادمی بیخواب وخورش نتواند زیست وآنچه جای خواب وخور کیرد نیست ۰ اما افزونی این هردو بیخوردی ارد وتن راست وکران بار دارد ۰ بدانکه پیوسته نوشیدن اب هم از کزند وارسته نیست ۰ در جای نمناك خوابیدن برحذر باش ۰ از آنچه بیهوشی وبدهوشی ارد اکر همه اب زندکانی باشد دست بشوی ۰

از سود مندی هوا بی بهره ممان ۰ ولی از کذرکاه ان بر حذر باش ۰ از اتش دورتر بایست که ناکاه دامنت درکیرد وسراپایت بسوزد ۰ با کبریت بازی کردن کوهی خانه وکاهی کوی وکوچهٔ و کاهی شهری را سوزانیده است ومردم را از بستر نرم بجا کستر کرم نشانیده ۰

دردنجی نصیحت

ای اوغل ! (النظافة من الایمان) بو کلام لافیدر وایمان تمیزلکدن عبارتدر دیمکدر . الکی یوزیکی دائما پیقا کوزیکی واغزیکی ووجودیکی دائما تمیز طوت . طرناقلریکی کیج کسمه . طاتسز وکیج کیجر ییمکلر واولمامش وطبعه مخالف یمشلر ایله معده یی طولدرمه . پرهیزی علاجلرك باشی عدایت مسکنك سوپرلمش والبسهك پیقانمش اولسون . اکرچه انسان اولادی یمك وایچمکسزین یاشایه مز ایسه ده یمك وایچمك یرینی طوتارشی یوقدر . فقط بوایکیسنك ده افراطی غفلت کتورر وجودی کیوشك واغر طوتار . معلومك اولسون که صویی دخی دائما ایچمك ضرردن حالی دکلدر . وطوبتلی یرده یاتمقدن صقین . سر خوشلاق وکندویی بیلمامك کتورن شیدن ایستر ایسه حیات صویی اولسون واز کیچ . هوانك فائده سندن بهره ال . فقط هوا کلوب کچر یرده اوطورمه دن صاقین . آتشدن اوزاق طورکه یردنبره اتکك طوتیشوب باشدن ایاغه یانارسین . کبریت ایله اویناق بعضا برخانه یی وبعضا برقوناغی بلکه برشهری بیله یاقمش وحتی بومشق یتاقدن صیجاق کوله اوطورتمشدر .

بند پنجم

ای فرزند بازی کردن از برای سودکی است نه از برای فرسودکی ۰ پیوسته زمین کیر مباش ۰ کاهی بنشین وبکار درس ومشق خود پرداز وکاهی نیز باهم سالان وهم زادان خود بتاز وبباز که بازی در نهاد کودکان سرشتی است ۰ اکرچه روز آدینه روز ازادی است مبادا درخانه ان را مایهٔ بازی کنی که روز شنبه بمکتب بتوانی رفت ۰ بخانهٔ همسایه نکاه مکن وسنك مینداز ۰ سروتنه از پنجره بیرون مدار ۰ باکربه دست بازی مکن که بیا کست ۰ کاهست که دستت را چنان بخرا شد که تا اخر عمر اثر ان دردست بماند ۰ بسا دیده اند که کربه را در خانهٔ دربسته زده اند وقصد جان انسان کرده است ۰ بامار و کژدم ودلمه وزنبورو مورچه وکارتنه ودیکر جانداران زهر ناك بازی مکن ۰ آشیان مرغان وسوراخ مورچکان را برهم زدن خانه خرابی اورد ۰ بدرخت فرامروکه خطر افتادن وشکستن اندام دربی دارد ۰ بحیوانات سرکش وچموش سوار مشو ۰ تا شنا یاد نکیری بکنار رود ودریا مروکه پایان ان غرق وفناست ۰

بشنجی نصیحت

ای اوغل ! اوینامق یورغونلغی چیقارمق ایچوندر یورلمق ایچون دکلدر . دائما کوتورم اولمه . بعضاً اوطور ودرس ومشقك ایله اوغراش واره صره امثال واقرانك ایله قوشوب اوینا که اوینامق چوجقلره طبیبی برصفت کبیدر . جمعه کونی ازاد کونی ایسه ده صقین جمعه ایرتسی مکتبه کیده‌میه‌جك درجه‌ده اوینامه . قومشولر اوینه باقیوب طاش اتمه . وجودکی وباشکی پنجره‌دن طیشاروچیقارمه . کدی ایله اوغراشمه که قورقولیدر . اوله بیلورکه الکی اویله طرمالرکه عمریکك صوکنـه قدر اثری الکك اوزرنده قالور . کدی یی قپوسی باغلو بر اوده دوکرلوکن انسانك جاننه قصد ایتدیکی بر چوق کورلمشدر . بیلان چیان وبوبی وآری وقرنجه واوربجك وسائر زهرلو حشرات ایله اوینامه . قوشلرك یوه سنی وقارنجه‌لرك دلیکنی قارشدیرمق انسانك اوینك بیقلمسنه باعث اولور . آغاجه چیقمه . زیرا دوشمك وقول وقناد قیرلمق محتملدر . اینور وسرت آته بینمه ویوزمه اوکرنمدکجه دکز وپیکار کنارینه کتمه زیرا عاقبتی باتمق وهلاك اولمقدر .

بند ششم

ای فرزند انسان از آهن سخت تر واز کل ناز کترست . بارهای بزرکتر از خودرا برمی دارد معدنی یعنی کانها را می کدازد وازان کونا کون چیزهای باریك درست می کند . ازینجانب ازجاده‌می کذراند وسوزن ورشته درمی آورد واز جانب دیکر توب پاره کوب میریزد وراه آهن میکشد . واز این لب دریاتا آن لب در واز سراین کوه تاسر ان کوه پل میسازد . از سنکهایی که هریك برابر کوهیست (هرمان) میسازد . کوههایی که درازا وپهنای انهارا پایان نیست سوراخ کرده‌راه ازانها میکزراند . درخشکی ودر دریا با کشتی وراه اهن سفر میکند از شرق تاغرب با اهن سخن میکوید . مرغ را درهوا وماهی‌را درتك دریا مجبر می‌کند . فیل را دستکیر وشیرا در قفس آهن اسیرمی سازد . نهنك را پاچال میکر داند وخرس را مصطبه بازی می اموزد . طوطی را سخنکو می نماید . ماررا بخود رام میکرداند . بالا (لاستیك) که کوپی‌ازژدها وکتیراست درهوا سفر می کند . کك را هم‌میر قصاند . خود بانعلین بربند باری میکند وبرروی ریسمان باجانوران میجهد وبر میجهاند اینها که کفته شد درتندرستی می توان کرد . اما دربیماری از پشته ومکس بستوه می آید . وآنانرا بادست دیکری از خود می پراند

آلتنجی نصیحت

ای اوغل ! انسان تیمیردن دهاقی وکلدن دها نازکدر . کندندن بیوك یوکلری قالدیرر . معادنی اریدوب اندن درلودرلو اینجه شیلر یاپار . برطرفدن حاده‌دن تکچوروب ایکیسنه وتل چیقارر . ودیکر طرفدن قلعه ییقار قوجامان طوپلر دوکر . وتیمور یولی چکر . ودکزك برساحلندن دیکر برساحلنه وبرطاغك تپه‌سندن دیکر برطاغه کوپری قورار . هربری برطاغ بیوکلکنده بولنان طاشلرله (اهرام) بنا ایدر . عرض وطولی بلورسز طاغلری دلوب ایچندن یول کچرر . وقره‌ده ودکزده تیموررکی وتیموریول‌ایله یولجیلق یاپار . مشرقدن مغربه‌دك تیمور واسطه‌سیله سویلشور . قوشی کوکده وبالغی دکزده اولر . فیلی دستکیر ایدوب ارسلانی تیمیرقفسه اسیرصوقار . تمساحی ایاق التنده‌ازرو آیویه آغاج اوزرنده اوینامسنی اوکره‌دیر . طوطی قوشنه سوز سویلندیرر . بیلانی کندویه آلشدیرر . (لاستیك) یعنی ساقزدن برطوب ایله کوکده اوچار ویولجیلق ایدر بیره یی بیله اوینادر . نعلین ایله تل اوزرنده اوینار . ویرایپ اوزرنده جانورلر ایله آتلایوب تقلاق قیلار . بوسویلدکلریمی صحت وسلامتی وقتنده یاپه بیلورسه‌ده خسته دوشدکده سیوری سینکدن بیله عاجز قالور وانلری بشقه‌سی ایله کندو اوزرندن قوغدیرر .

× × × ×

پند هفتم

بدان ای پسر تا مردمان زنده باشند تا گزیر باشند از دوست گرفتن • مرد بی برادر باشد بهترست که بی دوست باشد •

حکیمی را پرسیدند که دوست بهتر یا برادر گفت برادر نیز دوست به •

پس ازدوستان اندیشه کن تاروستان ازتو بیندیشند •

چون دوست نوگیری دوستان کهن را فراموش مکردان که دوست کهن گنجی بزرگست • باهرنیك وبدیار ومتفق باش •

بترس از دوستی که دشمن ترا دوست باشد شاید که دوستی او از دوستی تو بیشتر باشد •

دوست بی هنرمدار که دستکاری ازوی نیاید •

اگر دوستی بجرم از تو برگردد بباز آوردن ومشتاب که بدان نیرزد وجهد کن تادشمن نیدوزی

ای پسر هرچه خواهی خرید وخواهی فروخت حد آن نگاه دار در وقت کسادی بخر و در وقت دوایی بفروش واز

٧

بند هفتم

بدان ای پسر نامی دمان زنده
باشند ناگریز باشند ازدوست
گرفتن . مرد برادر باشد
بهرست که بی دوست باشد .

حکیمی را پرسیدند که دوست
بهتر یا برادر گفت برادر نیز
دوست به

پس ازدوستان اندیشه کن
تادوستان ازتو بیندیشند .

چون دوست نوگیری دوستان
کهن را فراموش مکردان که
دوست کهن گنجی بزرگست ،
باهرنیك وبد یار متفق باش .

بترس ازدوستی که دشمن ترا
دوست باشد شایدکه دوستی
اواز دوستی تو بیشترباشد .

دوست بی هنرمدارکه رستگاری
ازوی نیاید .

ترجمه

یدنجی نصیحت

ای اوغل معلومك اولسون که
انسان یشادقجه دوست بولمغه
محتاجدر .

بر کشی قرداشسز اولسه .
دها ایودرکه دوستسز .

بر حکیمه صوردیلرکه
دوستمی ایو یوقسه برادرمی .
برادر دخی دوست اولسه دها
ایودر دیدی . بو صورتده
دوستلره دوشون تا دوستلر
سنی دوشونسونلر .

یکی دوست دوندقده اسکی
دوستلری اونوتمه که اسکی
دوست بیوك خزینه‌در .

هر ایو وکوتوده دوست
ایله متفق اول .

سنك دشمنکی سون دوستدن
قورق شاید دوستلغی آنکله
سندن زیاده اوله .

هنرسز دوست طوتمه که
آندن فلاح یوقدر .

۸
پند هشتم

ای پسر هرچه خواهی خرید وخواهی فروخت حد آن نگاه دار . دروقت کسادی بخر ودر وقت روایی بفروش واز سود کردن عیب مدار . اگر خواهی که ازمایهٔ زبان نکنی از سودی که عاقبت آن زیان باشد بپرهیز . اگر خواهی که باخواستهٔ بسیار درویش نگردی ازمند وحسود مباش . درکارهایی باکی مکن که تهور جاهلی است .

همه وقت صبور باش که صبوری دوم عاقلی است وهیچ کار بشتاب زدگی نیکو نشود ، چون عاقبت کار برتو پوشیده گردد وشغل توبرتو بسته شود پاك مدارکه زود باز برسر رشته شود . باهمسایگان مدارا کن

ترجمه
سکزنجی نصیحت

ای اوغل . آلوب صاتدیغك شیده حد نصابنی کوزت
کساد ایکن آل ورواج ایکن صات وفائده مند اولمسنی عیب صایمه . اکر رأس المالە زیان کتورمك ایستەمز سەك عاقبتی زیان اولان فائدەدن صاقین . اکر چوق پاره ایله برابر فقیر اولمسنی ایستەمز سەك طمعکار وقصقانج اولمه . ایشلرده صایغو سزلق ایتمه زیرا صایغوسزلق جاهللکدر .

دائما صبرلو اول که صبرلو اولق ایکنجی عقللولقدر . وعجله ایله هیچ بر ایش ایو اولەمز ایشك صوکی بلورمز وشغلك قاتی اولورسه دوشونمه . آز کچمز نظامنی بولور قوکشولرله مدارا ایله

بیمارانرا بعیادت وعزا داران
را بتعزیت ومرده را بجنازه
رو . باهمسایه در هرشغل
ومشورتی موافقت کن .
کودکان همسایکانرا بنواز . وپیران
کوی را کرامی دار . کارنا کردنی
مکن سخن نا کفتی مکوی .
هرکه آن کند که نباید
کردن آن بیند که نباید دیدن

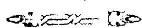
﴿ افسانهٔ چند از زبان جانوران وسائره ﴾

(۱)

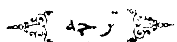
افسانهٔ شغال باخروس

شغالی باخروسی عهدمرافقت
بستند وبایکدیکر همنشین وهمدم
شدند . روزی شغال درکوشهٔ
نشسته بود وتدبیر میکردکه
این خروس را باچه وسیله

خسته‌لره عیادته کیت وعزادارلره
تعزیت ایت اولولرك جنازه‌سنده
بولون وقوکشولرله هر بر
شغل ومشورتده موافقت ایله .
وقوکشولرك . چوجقلرینی
نوازش ایله اوخشا ومحله نك
اختیارینی عزیز طوت یاپمیه جغك
ایشی یاپمه وسویلمیه جك
سوزی سویلمه . یاپمیه جغنی
یاپان ایشتمیه جکنی ایشیدر .

حیوانات وجانوارلر لساننده بر قاچ افسانه

چقال ایله خروس افسانه‌سی

بر چقال ایله بر خروس
بینده عهد مصاحبت واقع
اولوب یکدیکرله مجالس
وقرین اولدیلر . بر کون
چقال بر کوشه ده اوطوروب
عجبا بو خروسی نه تدبیر ایله

بدام آرام واز کوشتش کام دل
برادرم • خروس اززیرکی این تدبیر
رادریافت اما صدا درنیاورد •
روزی چند پس ازان کفت
ای همدم و مونس من •
اکر دستوری دهی چند روز
بخانهٔ دوستی خواهم رفت • تو
مرا در فلانجای منتظر باش
من در فلان روز خواهم آمد
این را بکفت وبرفت • پس
از چند کاه باسکی ار خانهٔ
میزبان خود تدارك کرده بود
برکشت • چون بدان • محل
موعود رسید خود بر بالای
درختی رفت وسك را در پای
درخت خوابانیه • شغال نیز
در وقت معهود بمحل موعود
برسید • چون خروص آنرا
بدید کفت ای یار سکی
در قفای من افتاد

طوزاغه دوشوره یم وآنندن
قلبمك مقصودینه نصل
وارەیم دیر ایدی • خروس
زیرکلکندن بو تدبیری حس
ایتدی ایسەده سسنی چیقارمدی •
بر قاچ کوندن صکره چقاله ؟
ای بنم انیس ومونسم اذن
ویرر ایسه کز بر قاچ کون
دوستك بریسنك خانه سنه
کیده جکم • سن فلان محلده
بنی کوزت بن فلان وقتده
کله جکم • بونی سویلیوب کیتدی •
برقاچ وقتدن صکره کیتدیکی
اوده حاضرلادیغی برکلب ایله
برابر کیرو دونه رك محل
معهوده واردقده کندوسی
بر اغاجه چیقوب کلبی دخی
اول اغاجك آلتنه یاتوردی •
چقال دخی موعود وقتده
معهوده محله کلدی • خروس
آنی کوردکده ای رفیق بر
کلب یولده بنم ارقه م صره

ومرا خوردن خواست . من بان درخت پناه اوردم وان در زیر این درخت خوابیده است . این شر را سر من دفع کن . شغال بسودای اینکه دوستش را از دست دوشمن رستکار سازد همینکه پیش آمد بدست وپنجهٔ سك کرفتار کرید . وبسزای نا بکاری که اندیشیده بود خود دوچار شد . آری هرکه بدیکران بدی خواهد خود بهمان بدی کرفتار آید .

٢

افسانهٔ جوجهٔ مرغ

کنجشکی باجوجهٔ خود در کشت زاری میکشت . دامی دیدند مرغ کیران باندبیر کسترده ودانهٔ چند بر پیرامون آن پاشید . جوجهٔ مرغ ازروی بی آزمایشی نزدیك دام

دوشـوب یمك استدیکمدن بواغاجـه صیغنـدم او دخی بونك آلتنـده یاتمشدر . شـو شری بنم باشمدن دفع ایله . چقـال دوستنی دشمن النـدن قورتارمق سوداسیله ایلروکلور کلمز کلبك پنجه سنه کرفتـار اولور ویرامز لقـله قوردیغی تدبیرك جزاسنه دوچار اولور . اوت ! دیکرینه فنـا ایستیـان کندوسی فنایه اوغرار .

(ترجمه)

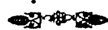
{ طاغوق ایله پیلیجی }

بر طـاغوق پیلیجی ایله بر تارلاده کزینور ایدی . قوش توتانلرك بر طوزاق قوردقلرینی وبر قاچ دانه یم اول طوزاغك اطرافنه سرپدکلرینی کوردیلر . پیلیج تجربه سز ایدیکی [illegible] دانه‌لری دیو شمره یم دیه [illegible]

رفت تا دانها را بر چنید ۰
مادر بر آشفت که تو هنوز
کوچکی ورنج روزکار
نیا موزدهٔ اینکه می بینی
نامش دامست ویا این مرا
دستکیر میسازند ۰ اکر نزدیك
روی وبتو افتی رسد مرا
کناهی نباشد ۰ جوجهٔ مرغ
کوش بسخن مادر نداد ودانهارا
برچیدن کرفت ۰ چون بدانهٔ
روی دام رسید دام بکردنش
افتاد وکرفتار شد ۰ فریاد
وناله سر کرد مادرش بیاری
بدوید ۰ کار از کار کذشته بود ۰
کفت ای فرزند سخن من
نشنیدی وانچه دیدی ۰
جوجهٔ آهی کشید وکفت
ای مادر چرا در وقت چیدن
دانهای پیرامون دام خطری
بمن نرسید وازان دانه که
برمن امد ۰ مرغ کیران

یاقلشدی ۰ اناسی طاربله رق
سن دها اوفق سین ودنیانك
زحمتنی چکمامش سین ۰
وکوردیکك نسنه نك آدی
طوزاقدر وبزلری بونکله اله
کچوررلر اکر ایلرو کیدوبده
اکا دوشر ایسه ك بنم کناهم
دکلدر ۰ یاورو انامنك سوزینی
دکلیه رك دانه لری دیوشرمکه
باشلدی طوزاغك اورته سنه
باغلانمش دانه یه طوقندیغی کبی
طوزاق انك بوینه دوشوب
کرفتار اولدی ۰ ناله وفریادی
اوزرینه اناسی امدادینه قوشدی ۴
ایسه ده ایش ایشدن کچمش
ایدی یالکز ای یاوروم سن
بنم سوزیمی دکله مدك
وکوره جککی کوردك دیدی ۰
یاوری ایکله رك اناجغم نیچون
طوزاغك اطرافنده کی دانه لری
دیوشردکده بکا بر قضا
ایرشمدی ده طوزاغك اوستنده
بولنان دانه دن بو بلا بنم باشمه
کلدی دیرایکن قوش آولیانلر

فرصت پاسخ نداده فرزند را
از پیش چشم مادر بر بودند هر
که پند پدرو مادر نشود سرزش
برسر نادانی خود برود .

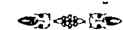

(۳)

{ افسانه روباه باباز }

روباهی بابازی نیرنك
دوستی بربجت . روزی چند
باهم کردش کنان همی
بودند تا ببیاتی بی آب
افتادند واز تشنکی کار
زنده کی بر ایشان دشوار شد .
بدینسوی وانسوی همی
دویدند تا بسر چاهی اندك
ژرف رسیدند . از برای فرو
رفتن بدان چاه راهی
جستند . اما پس از سیرابی
بیرون امدن را از انجا دشوار
دیدند . از اندیشه وکفتکو
کار بجائی نرسید . درانجام

طاغوقلك جواب و یرمسنه وقت
براقیه رق یاوروبی انانك کوزی
اوکنده قاپدیلر . انا بابا
لاقردیسنی دکلمیانك عاقبت کندی
جهالتی اوزرینه باشی الندن کیدر .

(ترجمه)

{ تلکی ایله کچی حکایه سی }

بر تلکی ایله بر کچی طرح
مصاحبت ایدوب بر قاچ کون
یکدیکر ایله کزمکده ایکن
صوسز برچوله دوشدیلر
وصوسزلقدن اواوم حالنه
کله رك یاشامه کوچ اولدی .
اوته بری قوشمغه باشلیوب
عاقبت ازاجق درین بر قویی
باشنه ایرشدیلر . قویویه انمك
ایچون بر وسیله بولدیلر ایسه ده
صویه قاندقدن صکره اورادن
چیقمسی کوچ کورندی .
دوشونوب طاشنملرندن برشی
حاصل اولمدی . نهایه

روباه را تدبیری بخاطر آمد
را ازین تیه چاه راهی
جسته ام . تو بلند باهستی
دستهای بکنار چاه میکذاری
ومن بر وی شاخهای تو
بر آمده از چاه بیرون میجهم
پس ازان ازشاخ تو کرفته از
تك چاه بیرون می کشم .
بز فریب خورد وچنانکه
روباه کفته بود وچنان کرد .
چون روباه ازتك چاه رستکاری
یافت . بز فریاد کرد که کو
وفای آن پیمان . روباه
بخندیدکه ای برادر بجای
آنکه ریش خود را
دراز سازی قدری بهوش
خویش بیفزا . پس ازانکی
استهزا اورا ارتیه چاه خلاصی
داد . باری تا جای نه
بینی پای منهی .

الامر تلكينك خاطرينه بر
تدبير خطور برله كچى يه‌اى برادر
بوقويونك ديبندن قورتلمغه بر
يول عقلمه كلدى . سن اوزون
اياقلوسين . اللرينى بوقويونك
كنارينه طيارسين . بن سنك
بوينوزينك اوستنه چيقه رق
قويودن طيشارى چيقارم . صكره
سنك بوينوزكدن طوتوب بودرين
يردن چيقاريرم . كچى الداوب
تلكينك سويلديكى كبى ياپدى
تلكى قيودن قورتلديغى كبى
كچى فرياده باشلدى . اى دوستم
ايتديكمز عهد مشاقه وفاقنى
يا ديدى . تلكى كوله رك اى
قرنداش صقالنى اوزاده جق يره
برآزده عقلنى اوزات . چيقه‌جق
يولى كورمه‌دن كيرمكه دوشونمه
ايرديسنى اونوتمش مى سين .
بر آز مزاح ولطيفه دن صكره
كچى بى برتقريبله . قويودن
قورتاردى . خلاصه كيره جكك
يره يوقلامه‌دن آياق بصمه .

(٤)

{ افسانه روباه و شاهین }

روباهی با شاهینی نیرنك دوستی انداختند و با یکدیگر هم نشین شدند و در یکجا مسکن گرفتند . شاهین بر بالای درختی اشیان نهاد وروبا · در زیر درخت خانه ساخت ، روزکار باهم بسر بردند . روزی روباه برای اوردن طعمه وذخیره بیرون رفته بود · شاهین وقت را مناسب دید واز درخت پائین امده طفلکان روباه را بکشت ولاشهٔ انها را بآشیانه خود بردو طعمهٔ طعمهٔ جوجکان خود ساخت . چون روباه از امد طفلکان خود [illegible] که شاهین [illegible] [illegible] نگفت [illegible] [illegible] را [illegible] شدای [illegible]

(ترجمه)

{ تلکی ایله شاهین حکایه‌سی }

بر تلکی بر شاهین ایله دوستلق بساطی قورمشلر برابر کزرلر وبریرده مسکن طوتمشلر ایدی · شاهین بر اغاجك باشنه یوواليوب تلکی دخی انك التنده خانه یاپمش ایدی . بر مدت بویله اوقات سوردیلر . بر کون تلکی یاورولرینه طعام کتورمکه کیتمش ایکن شاهین وقتی مناسب کوره رك اغاجدن اينوب تلکی یاورولرینی اولدیردی ولاشه لرینی کندو یاورولرینه طعمه ایلمك ایچون یوواسنه طاشیدی . تلکی کیرو دونوب یاورولرینی بولمادقده شاهینك [illegible] شکار ایتمش اولدیغنی [illegible] کلادی وانك جزاسنی [illegible] [illegible] استمارلایه رق هیچ [illegible] سوردی

روزی شاهین بشکار رفته بود پارۀ گوشتی دید که چوبانان بر روی آتش کباب میکردند انرا در ربود وبآشیان خود برد . از قضا پاره آتشی بر ان گوشت چسپیده بود وهنوز خاموش نشنده از تأثیر هوا بر افروخت اشیانه را بسوخت جوجکان شاهین بپائین درخت افتادند . چون بال وپر نداشتند پریدن نتوانستند وطعمۀ روباه گردیدند .

برگون شاهین آوه گیدر وچوبانلر اتش اوزرینه کباب اولمق ایچون اندقلری بر پارچه اتی قاپوب یووه سنه گتورر . قضاء اول اته بر پارچه اتش یاپوب دها صنومامش اولدیغندن هوانك تأثیرندن طوتوشور ویووه‌یی یاقار . شاهینك یاورولری اغاجدن اشاغی یه دوشه‌رك هنوز قنادلری چیقمامش اولدیغندن بالطبع اوچامیوب تلکی یه طعمه اولورلر .

۵

(افسانۀ شغال رنگین)

شغالی برای شکار شبانگاه داخل روستائی شده بهرسو همی گشت بدکان رنگرزی درخزید واز قضا بمیان خمرۀ رنگ افتاد وموبش رنگین گردید .

(ترجمه)

(بویانمش چقال افسانه‌سی)

برچقال طعمه بولمق ایچون بر کویه کیروب هرطرفی گزینور ایکن بر بویاجی دکانه صوقلدی وقضاء بر بویا کوپنه دوشوب باشدن اباغه تویلری بویاندی .

چون به بیشه برگشت شغالان
دیگر اورا رنگا رنگ دیدند
وخجسته مقدس شمردند
وباعتبار وباحترام وی افزوند
شغال نیز این را خوش بختی
خود شمرده صدا در نیاورد
گویند اگر شغالی بانك بر
آورد آوازش بگوش شغالان
دیگر برسد هرآینه آنان نیز
آواز بر آوردند وگرنه
بدرد شکم گرفتار میشوند ٭
روزی شغالی آغاز فریاد
کردن نهادو شغالان دیگر
پیروی اوکردند ٭ شغال خجسته
نیز تاب نیاورد وناچار فریاد
برداشت وپرده از روی کارش
بر افتاد باضرب دندان وپنجهٔ
اورا نا توانستند رنجه
واشکنجه کردند ٭

اورمانه دوندکده چقاللر آنی
رنکین کوردکده مقدمنی
اوغورلو صایوب اعتبار
واحترامنی آرتوردیلر ٭ چقال
دخی بو خصوصی کندی
سعادتی صایه‌رق سسنی
چیقارمدی ٭ چقالك بریسی
باغرمغه باشلادقده آرقداشلری
آنك صداسنی ایشیدوبده
آنلرده باغیرمسه‌لر قارن
آغریسنه‌لر طوتلدقلری عوام
بیننده مشهوردر ٭ برکون
چقالك بری بر نعره آتار دیکر
چقاللر دخی آکا تقلیده
قالقیشورلر بویالو چقال دخی
صبر ایده میوب ایستر ایسته‌من
نعره آتمغه باشلار وکیزلو ایشی
میدانه چیقار ٭ آرقداشلری انی
دیش وپنجه ایله اولقجه عذاب
وعتاب ایدرلر ٭

(٦)

افسانهٔ فریب دادن روباه بکلاغ

نشسته بود کلاغی فراز بر شاخی
گرفته پارچهٔ از پنیر در منقار
زراه بوی کشی پیش رفت روباهی
زبان کشود همانا بد وبدین هنجار
سلام من بتو باد ای ستودهٔ خواجهٔ
کلاغ چه نیکویی تو چه خوش
درامت مرین کردار
(مگیر بهر دروغ) ار نوای
دلکش تو نیز وبال تو ماند که
هست پر زنکار تو بی هما پسر
ساکنا این پیشه ازین سخن بشد
احساس زاغ جاه زکار برای
اینکه نماید نوای دلکش
خویش کشاد نوك وبینداخت
آنچه داشت شکار

(ترجمه)

تلکینك قارغه یی آلداتمه‌سی حکایه‌سی

بر قارغه، آغزنده بر پارچه
پینر اولدیغی حالده بر آغاجك
دالنه قونمش ایدی ٠
تلکینك بری پینر قوقوسنی
آله‌رق آغاجك آلتنه قوشدی
وبو کونه تکلمه باشلادی ٠
ای کوزل هاجی قارغه
وقتلر خیر اولسون ٠ سن
نه قدر کوزلسین وسنك
(یالان اولمسون) سنك دلكش
سسك دخی بورنکارنك وکونه
کونه قول وقناد کبی ایسه
— سن بو اورمانك هما
قوشی سین ٠ بو سوزدن قارغه
بایلمه درجه‌سنه کلدی ٠
کوزل صداسنی کوسترمك
ایچون آغزینی آچدیغی کبی
پنیری دوشوردی ٠

ربود روبه وکفتا که ای درون
ساده نصیحتی کنمت دوستانه کوش
بدار برای توزپذیر توبه بود بیشك
مراین نصیحت مخلص بارزش
ومقدار بدانکه هریکی ازچاپلوس
وچرب زبان زید زپهلوی آن
کوپذیردش وکفتار کلاغ ازسخن
او بشرم خورد قسم (ولیك دیر)
زخوردن فریب دیکر بار

۷

افسانهٔ صرصرك

صرصرك درتمام تا بستان
شاد کامانه سر نمود الحان
کرد چون باز (ماه دی) چهره
خویش را دید سخت بی بهره
می ندیدی بدستکاهش کس
خوردهٔ هم زکرمك وزمکس

تلکی آنی چارچابك قاپوب
ای بوداله سکا دوستانه
بر اوکوت ویره یم ایودکله :
سنك ایچون بنم ویره جکم
نصیحت بها وقیمتجه سنك
پینرندن دها ایودر .
معلوم اولسون که
طالغا وقلر ومداهنلرك هر
بریسی سوزلرینه قولاق
آصانلر سایه سنده کچنورلر .
قارغه تلکینك سوزندن
اوتاندی و (ایش ایشدن
کچدکدن صکره) بردها
آلدانمیه جغنه دیو یمین ایتدی .

(ترجمه)

آغستوس بوجکی حکایه سی

آغستوس بوجکی تمام یاز
فصلنی سرور و فرحندن
اوتمکله کچوردی .
قیش موسمی یوزکوستردیکی
کبی کندوبی غایت زکورد
بولدی . ابرنده بربوجك بر
سینك پارچه سی بولنمز ایدی .

شکوه از جوع برد بیوه
زد موری که داشت همسایه
خواست از مورچه بشیوهٔ واه
چند دانه ذخیرهٔ ایام
گفت تا (ایعاه) سال دگر
سود وسرمایه بدهمت یکسر
هم بناموس ونئك جانوران
خورد سوگندها بصدق بیان
موررا نیست وام دادن دوست
این یك ازکمترین معایب اوست
گفت با وا مجول بدل سردی
که تو در (تیرمه) چه میکردی
صرصرك گفت (این بید مشمر)
روز وشب خواندمی براهگذر
مورچه گفت زان شدم خرم
پس برو رقص میکن اکنون هم

بیچاره بوجك آچلقدن
قوکشوسی بولنان بر قارنجه یه
شکایته باشلایه رق آندن
ییمك ایچون بر قاچ دانه ذخیره
بورج ایستدی وکله جك
اغستوس اینده سرمایه وفائضی
ایله ویریرم دیو سوز ویردی
بلکه دعواسنك طوغری
اولدیغی اوزرینه حیواناتك
ناموسنه یمله یمین ایلدی .
قارنجه اودنج ویرمکی سومز
وبواك کوچك عیبلرندندر .
بورج ایستیانه بر برودتله سن
یازین نه یاپیور ایدك دیو
صوردی . اغستوس بوجکی
(کوچکزه گیتمسون) گیجه
کوندز اوته بری شرقی
سویلر دم جواب ویرمسی
اوزرینه قارنجه پك ممنون
اولدم . شمدی ده گیت اوته
بری خورا تپ دیدی .

چند حکایت نکته آمیز و نادر

{حکایت نخستین}

طبیبی بیماری را گفت سه قدح از فلان دارو بنوش . بیمار چون نخستین بنوشید آنرا سخت تلخ یافت . روی درهم کشید و اظهار ملالت کرد . طبیب گفت باك مدار که همه تلخیها در قدح نخستین است . بیمار زاری کردن گرفت که ایخواجه دستوری ده تا از قدح دومین بنوشید اغازم .

{حکایت دومین}

گروهی بر طریفی وارد شدند که پارچه گوشت در دیك میجوشانید یکی از ایشان لقمهٔ از آن بچشید

نکته‌لو و نادر برقاچ حکایت

{ برنجی حکایه‌نك ترجمه‌سی }

بر طبیب بر خسته‌یه اوچ قدح فلان علاجدن ایچه‌جکسین دیدی . خسته برنجی یی ایچدکده چوق آجی بولدی . قاش قباغی دیوروب ملالت اظهار ایلدی . طبیب قساوت ایتمه بتون اجیلق برنجی قدحده‌در . خسته اغلمه وفریاده باشلایدرق ای افندی امر بیوریکز تا ایکنجی قدحدن ایچمکه باشلایه‌یم .

{ایکنجی حکایه‌نك ترجمه‌سی}

برقاچ کشی برظریفك خانه‌سنه گیتدیلر . ظریف بر پارچه ات قزغانده قاینادور ایدی . انلردن بریسی برلقمه اندن الوب طاتدی

وگفت که مرا این دیك را
نمکی میباید • دیگری پارهٔ بر
داشت که دیك افزای نیز
می باید • دیگری پارهٔ بگرفت که
چاشنی نیز میباید • پس
ظریف باز ماندهٔ گوشت
راهمه برداشت وبخوردکه
این دیکك را گوشتی نیز
میباید •

وبو قزغانه بر آز طوز
دخی لازمدر دیدی • دیگری
بر پارچه کونوروب بوکا
بر آز بهار دخی قویلیدر
سویلدی • دیگری دخی بر
پارچه طاتهرق براز چاشنی
دخی کرکدر • دیمسی اوزرینه
ظریف قزغانده باقی قالان
اتی آلوب ییدی و بو قزغانده
بر آزات دخی لازمدر دیدی •

حکایت سیمین

پیری توانگر بفرزندبوصیت
کرد • زنش از نومیدی میراث
دلتنك ازروی تدبیر نعش مرده
را پنهان ساخت واز همسایکان
خود مردی کفشدوزرا
باندك رشوت بیاورد وبجامه
خواب شوهر بیمار وار

اوچنجی حکایهنك ترجمهسی

زنکین واولادی اولمیانلردن
بریسی وصیت ایتمدن وفات
ایلدی • قاریسی میراندن مأیوس
قالدیغندن محروم قالماقی یوانی
دوشنوب جنازهیی کیزلهرك
قوکشولرندن بر خفافی آز
بربخشش ایله کتوردی
وقوجهسنك یاتاغنه خستهکبی

بخوا بانید وقاضی را بخواست
ناچار بدلخواه زن وصیت کند •
قاضی از بیمار پرسید که چه
وصیت داری • بیمار گفت (مولانا)
من در تمام عمر در اندیشهٔ
آن بودم که چون فرزند ندارم
همکی مال خود را بزن
خود بخشم • اما اکنون چنان
مناسب می بینم که نیمهٔ ازان
را بزن خود ونیمهٔ دیکر را
بکفشدوزی بینوا بخشم که
همسایهٔ منست وبسیار مستحق •
زن سراسیمه کردید ولی
از ترس برهمخوردن تدبیر
بجز رضا چاره ندید •

یاتوردی وقاضی کتورتدی
تا خسته کیفنجه وصیت ایتسون •
قاضی خستهیه وصیتك نه در
دیو صوردی • بیمار (مولانا)
بن عمرمك ابتداسندن نهایتنهدك
دوشنوردم که اولادم اولمادیغندن
بتون مالمی ایله منالمی کیمه
ویره یم اما شمدی شویله جه
مناسب کوریورم که یاریسنی
قاریمه وباقی قالان یاریسی
قوکشولعمده بولنان مستحق
وفقیر بر قوندرهجی یه ویره یم •
قاری شاشیردی اما قوردیغی
تدبیرك بوزلمسنی قورقوسندن
رضادن بشقه چاره کوره مدی •

{ حکایت چهارم }

شخصی برای توبه کردن بنزد
قاضی رفت از جمله کناهانی
که بارنکاب آن اعتراف نمود

{ دردنجی حکایهنك ترجمهسی }

بریسی توبه ایتمك ایچون
قاضی حضورینه کیتدی • ایشلدیکی
واعتراف ایلدیکی کناهلردن بریسی

دز دیدن بزی بود از همسایه . قاضی گفت باید بزرا بهمسایه باز پس دهی وگرنه درروز باز خواست همان بز میاید ودر حضور تو وهمسایه بدزدی تو گواهی میدهد . توبه کار گفت چه به از این . آنگاه من نیز از شاخ بز گرفته بهمسایه باز پس میدهم .

قوکشودن چالدیغی برکچی ایدی . قاضی اوکچی بی بوراده قوکشوکه کیرو ویرملی سین یوخسه قیامت کونی عینی اول کچی کلوب سنکله قوکشونك حضورکزده خرسزلغکه شهادت ایدرسویلدی . توبه کار بون ندن ایو نه اوله بیلور اول بن دخی کچینك بوینوزکدن طوتوب قومشومه ردایدرم دیدی

حکایت پنجم

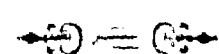
(قطب الدین شیرازی) از راهی میکذشت یکی از بام برکردن وی افتاد کردنش بشکست یاران بپرسش حال او رفتند وگفتند کزندی مباد . (قطب الدین) گفت چه کزند بالاتر ازین که دیگری از بام افتد وگردن من بشکند .

بشنجی حکایه نك ترجمه سی

قطب الدین (شیرازی) سوقاقدن کچر ایکن بریسی طامدن آنك اوزرینه دوشوب بوینی قیرلدی احبابی عیادتنه کیدوب قضا کچمش اوله دیدکلرینه جوابا (قطب الدین) بوندن بیوك نه قضا اولورکه بشقه سی طامدن دوشه وبنم بوینم قیریله .

حکایت ششم

دوستائی را برکاشتند تابشهری روند ودر نزد نقاشی صورت (حضرت عیسی علیه السلام) را کشانیده بیاورند تا در کلیسا بیاویزند . نقاش از ایشان پرسید که شکل آن بزکوار را زنده بکارم یا کشته . روستائیان در تدبیر وقرار سرکردان بس ازتفکر ومشورت بسیار وبا یکدیکر بد کفتند بهتر آنست که شکل اورا زنده کشی . اکرنه پسندند هر وقت که خواهند کشتن آن کاری آسانست .

آلتنجی حکایه نك ترجمه‌سی

ایکی کویلی یی بر شهره کوندردیلر تابر رسامه (حضرت عیسی علیه السلامك) رسمنی یاپدیروب کتوره لر وکلیسالرینه آصه لر . رسام کویلیلره اول بزرکوارك رسمنی دیری یا اولی چکه یم صوردی کویلیلر تدبیر وقرارده شاشیروب یکدیکریله برچوق تفکر ومشورت ایلدکدن صکره رسامه دیدیلر . اك مناسب اولدرکه انك رسمنی دیری چکه سین بکنمزسه‌لر آنی ایستدکاری وقت اولدرمك قولای برایشدر .

حکایت هفتم

یکی ازبزرکان (انکلیز) (لورد) در مملکت (هولاند) سفر

یدنجی حکایه‌نك ترجمه‌سی

انکلیز (لوردلرندن) بریسی (هولانده) مملکتنده کزنوردی

میکرد . بردر چاپار خانهٔ بایستاد
تا اسب برای وی زین
کنند در آن اثنا دو دانه
تخم مرغ خواست . یامدار
بیاورد و بهای انهارا
دویست دینار طلبید .
بزرك متعجب شد که باید
تخم مرغ در این دیار
بسیار گران باشد . یامدار
گفت چنین نیست . تخم مرغ
ارزانست اما بزرگان گردانند
سالها باید که (اوردی) ازینجا
بگذرد . بزرك این سخنرا
پسندیده بخندید وامر
نمود تا دویست دینار بوی
دادند .

حکایت هشتم

پدری پسر خود را
بامدادان زود از خواب بر

المری پوسته خانه اوکنده
بر اکلنجه قدر
طوردی . اوارالق ایکی دانه
طاغوق یورطه سی ایستدی .
پوسته جی کتوروب انلرك بهاسنی
ایکیوز آلتون ایستدی .
(اورد) شاشه قالدی که بوملکتده
طاغوق یورطه سی چوق
بهالو اولملیدر . پوسته جی خیر
اویله دکلدر طاغوق یورطه سی
اوجوزدر اما (اوردلر) بهادرلر
سنه لر لازمدر که براورد بورادن
کچسون بوسوز (اوردك)
خوشنه کیدوب کولدی وامر
بیوردی ایکی یوز لیرا
ویردیلر .

سکزنجی حکایه نك ترجمه سی

بریسی کندو اوغلنی
صباحلین اویقودن ایرکن قالقمق

نخواست سرزنش نمود وبرای ترغیب وی گفت که پسر همسایهٔ ما دیروز در سایهٔ زود خیزی در راه کیسهٔ زری یافته است دیر خیزاز راه نابکاری گفت ای پدر راست میگوئی . ولی انکه کیسهٔ زر راگم نموده است هر آینه پیشتر از پسر همسایهٔ ما برخاسته بوده است .

ایستمدیکندن تکدیر ایتدی وتشویقی ایچون دیدی که قومشومزك اوغلی دون ایرکن قالقمق برکتیله بولده برکیسه آلتون بولمش کیچ قالقان یارامازانجی اغراسیله ای باباجغم طوغری سویلیورسین فقط کیسه‌یی غیب ایدن ادم مطلق بزم قوکشونك چوجغندن دها ایرکن قالقمش ایمش .

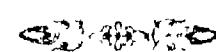
حکایت نهم

کوری صد دینار نقددر زیر خاك پنهان کرده بود . یکی از همسایکان بدان بوی پرده بد زدید . کور چون نقد خودرا نیافت دانست که کار همسایه است . بی انکه هیا یهودی کند پیش وی رفت وگفت . ای همسایه . مرا دویست دینار

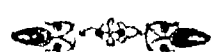
طقوزنجی حکایه‌نك ترجمه‌سی

کورك بری یوز آلتون نقد طوپراق آلتنه کیزلمش ایدی . قوکشولرك بریسی انك قوقوسنی الوب چالدی ، کور پاره‌سنی بولمدقده قوکشو المش اولدیغنی اکلادی باغروب چاغرمه ایتمیه‌رك یاننه واروب ای قوکشو دیدی بنم ایکیوز تمام

نقد بود نیمهٔ انرا درزیر خاك
پنهان ساخته ام ۰ نیمه دیگر
را نیز خواستم پنهان کنم امایاخود
اندیشیدم که نقد در زیر
خاك از خطر مصون نیست ۰
چون ترا امین میدانم دستوری
بده تا همکی انرا اورده بتو
بسپارم ۰ همسایه کفت نیکو میکوئی
من هم حق همسایکی بجای
آرم ۰ پس بهوای اینکه دویست
دینار بتوان بدست آرد صد
دینار دزدیده را بردو بر جای
نهاد ۰ کور چون کم کردهٔ
خود باز یافت بنزد همسایه شتافت
وکفت ای یار بدانکه هر
کوری درکار خود بیناست ۰

نقدالتونم وارایدی یاریسنی طپراغه
کیزلمشم یاریسنی دخی
کیزلمك ایستدم ۰ اما کندو کندومه
دوشندم که پاره طپراق التنده
تهلکه دن خالی دکلدر ۰
سنی امین بلدیکمدن اذن
ویریکز هپسنی کتوره یم سزه
اصمارله یم قوکشوسی اوسویلیورسین
بندخی قوکشولق حقنی اجرا ایدرم ۰
بعده ایکی یوز التون قزانمق طمعیله
چالنمش اولدیغی یوز التونی
کوتوروب یرینه براقدی ۰
کور کندو غیب ایتدیکنی
بولدیغی کبی قوکشو یانه قوشدی
ای دوستم بل که هر بر کور
کندی ایشنده اچیق کوزدر
دیدی ۰

حکایت دهم

خانهٔ توانکری را تاراج
میفمودند ۰ عربی کیسهٔ پر از
زر بدست آورد ۰ از ترس

اونجی حکایه نك ترجمه سی

برزنکینك اوینی غارت
ایدیورلردی ۰ عربك بریسی
بر التون طولی کیسه اله کچوروب

اینکه مبادا غنیمتش را از
دستش بر بایند آنرا درديكی
پراز آبکوشت انداخت . پس
دیك برسر دوان دوان میکفت .
ای یاران مرا امروزه برای
خوردن خانکیان که دو روزست
کرسنه اند همین آبکوشت
کافیست تاراجیان بیغمای
چیزهای کرانبهای مشغول
بسخن عرب خندیدند
ومتعرض او نشدند واو کیسه
زررا باین تدبیر ازمیان برد .

بولدیغنی الندن المسونلر
قورقوسیله انی برطولی ات صوبی
قزغانه آتدی صکره قزغانی
باشنه الوب قوشه‌قوشه سویلردی :
ای‌دوستلر! اهل عیالم ایکی کوندر
آجدرلر . بکا کوره
بو قزغانده‌کی ات صوبی
الویرر . یغماجیلر ذیقیمت
مالارك تاراجیله اوغراشورکن
عربك لاقردیسنه کولشدیلر .
ویاپدیغنه متعرض اولمیه‌رق
کیسه‌یی بوتدبیرله آرادن قاچوردی .

حکایت یازدهم

یکی‌ار (افلاطون) پرسیدکه
سالهای دراز در کشتی سفر
کردی از عجایب دریاچه دیدی .
(افلاطون) کفت چه عجبتر
ازین که از دریا خود
بسلامت بیرون امدم .

اون برنجی حکایت

بریسی افلاطونه بودر
سنه‌لر دکزده سفر ایتدك
دکزك عجایبندن نه کوردك
دیو صورمسنه افلاطون بونان
دها متعجب نه اوله بیلورکه
دریادن کندم سالم چیقدم دیدی .

حکایت دوازدهم

شخصی دستار درویشی برбود وبکریخت • درویش بکورستان رفته بنشست • کفتند انکه دستار تو بر بود بدینسوی نیامد • تو چرا درینجا نشستهٔ • کفت او نیز درانجام بدینجا خواهد آمد •

اون ایکنجی حکایت

بریسی بر درویشك صاریغنی قاپوب قاچدی • درویش مزارستانه کیدوب اوطوردی • سنك صاریغنی قاپان بو طرفه کلمدی • سن نیچون بوراده اوطوریورسین سؤالنه اوده صوکنده بورایه کله جکدر دیدی •

حکایت سیزدهم

(ارسطو) بر (حکیم کلبی) بکذشت • حکیم ازخم بیرون آمد وبرك کلمی بوی بنمود که ای ارسطو اکر تو نیز مانند من ببرك کلم میساختی بخدمت نمیپرداختی • ارسطو کفت آری تو نیز اکر مانند من خدمت میتوانستی برك کلم خوردنت نبایستی •

اون اوچنجی حکایت

ارسطو (دیوژن) یانندن کچرکن حکیم بر لهنه یاپراغنی النده فوچیدن چیقوب اکا کوستردی ای ارسطو اکر سنده بنم کبی لهنه یاپراغی ایله کچنسه ایدك بیوکلر خدمتیله اوغراشمز ایدك سو لدیکنه ارسطو اوت سن دخی بنم کبی بیوکاره خدمت ایده بیلسه ایدك لهنه یاپراغی یمز ایدك ایدی •

اون درد نجی حکایت

روزی توانگری بزرك میکفت که هیچکاه سائل را از خود نومید نکرده ام . یکی از مستمعین خاست . و کفت پس یك درم بمن بده کفت چیزی خواستی نه در خور شان توانکران کفت پس ده هزار درهم بمن بخش توانکر کفت چیزی خواستی نه فراخور حال عطیه خواهان . پس در هر دو صورت نومیدی تو رواست .

حکایت چهاردهم

برکون زنکین بیوکلردن بریسی هیچ بروقت سائلی کندمدن مأیوس ایتمشم دیرکن . مستمعیندن بریسی قالقوب بویله ایسه بکا بردرهم ویردیدی . مخاطب زنکیلر شاننه یاقشمز برشی ایستهدك . مستمع اویله ایسه اون بیك درهم بکا احسان ایت . زنکین : عطیه ایستیانلرك حالنه مناسب برشی ایستمدك بو حالده هرایکی صورتده سنی مأیوس ایتمك جائزدر .

حکایت پانزدهم

شخصی با بخیلی دوستی داشت روزی اورا کفت که سر سفر درام . این انکشتری که دردست برادری بمن ده تا هرکاه بدو مینکردم

اون بشنجی حکایه

بریسنك بربخیل ایله دوستلغی اولوب برکون اکا سفره کیتمك اوزرهیم . بو پارمغنده کی طاشیدیغنك یوزوکی بکا ویر تا آکا باقدقجه

ترا بیاد آرم بخیل گفت ندهم تا هرگاه در انکشت خود انکشتری نیابی مرا بیاد آری خواستی وندادمت .

سنی دوشونه یم دیدی بخیل : ویرمم پارمغکده یوزك کورمدکده بنی خاطره کتوره سین که ایستدك وسکا ویرمدم .

حکایت شانزدهم

شخصی پیش طبیبی رفت که شکم درد میکند ومعالجت خواست . طبیب پرسید که چه خوردهٔ گفت نان سوخته . خواست تا دارو بچشم وی ریزد . بیمار گفت ای حکیم من درد شکم دارم نه درد چشم طبیب گفت ترا داروی چشم میباید که اگر چشمت کور نبودی نان سوخته نخوردی .

اون التنجی حکایه

بریسی بر طبیبه مراجعت ایدوب قارنم اغریور دیو علاج ایستدی . طبیب صوردی نه ییدیڭ . یانمش اکمك دیدی . طبیب کوزینه علاج قویمق ایستدی . خسته دیدی ای حکیم بنم قارنم آغریور کوزم آغریور . طبیب سکا کوز علاجی لازمدر زیرا کوزڭ کور اولسه ایدی یانمش اکمك ییمزدڭ دیدی .

حکایت هفدهم

کسی پیش نویسندهٔ رفت که بفلانجای نامهٔ از زبان من بنویس نویسنده گفت که پایم

اون یدنجی حکایه

بریسی برکاتب یانه کیدوب فلان یره بنم طرفمدن بر مکتوب یاز . کاتب دیدی که آیاغم

دردمی کند . گفت ترا بجائی
فرستادن نمیخواهم که بهانه
درد پامیاوری . نامه را بادست
می نویسند نه با پا نویسنده
گفت من خط نیکو نمی
توانم نوشت وخط مرا بجز
من کسی دیگر نمی تواند
خواند . من باید خود بروم
بخوانم وبا درد پای نمی توانم
رفت وخواند . این است
که معذورم .

آغریيور ديديران سويلدی بن سنی
بر يره كوندرميه جكم اياق اغريسيله
اعتذار ايديورسين . مكتوبی ال ايله
يازارلر . اياق ايله يازمازلر . كاتب
ای افندی بن ايو يازی
يازه مم بنم يازيمی كندمدن
بشقه كيمسه اوقويه مز
كندم كيدوب اوقومه ليم
بو اياق اغريسيله برابر كيده مم
بو سببدن معذورم جوابنی
وردی .

حکایت هجدهم

مردی درزی بود ونزدیك
دروازهٔ شهری دکانی داشت
کوزهٔ ازمیخی در اویخته بود
وهوس آن داشت که هر جنازهٔ
که از شهر بیرون بردندی ریکی
درآن کوزه افکندی ودر انجام
هرماه بشمردی که چند کس
را بردند کوزه را تهی کرده از

اون سکزنجی حکایت

بر شهرك بيك قپوسی ياننده
بر ترزينك دكانی وار ايدی
شهردن چيقان جنازه لرك
صاييسنی بيلمك هوسيله چيوی يه
بردستی آصوب شهردن چيقاردقلری
جنازه باشنه ايچنه برقوم آتار وآيك
صوكنده قاج جنازه كوتوردكلرينی
صايار ودستی يی بوشالدوب

نو آویختی . از قضا درزی بمرد ومردی بطلب وی آمد دردکانش بسته دید . وهمسایه را پرسیدکه درزی کجاهست همسایه کفت درزی درکوزه افتاد .

یکیدن اصاردی قضاء ترزی اولوب بریسی آنی آرادی . دکانی قپالی کوردکده قوکشوسنه ترزی‌نرده‌درصوردی . قوکشوسی ترزی دستی‌یه دوشدی‌دیدی .

حکایت نوزدهم

پیری پشت دو تاشده برچوب دستی تکیه کنان همی رفت جوانی ازروی ریشخند وبر اکفت ای پیر این کمان بچند خریدی تا من نیز یکی بخرم پیر کفت اکر عمر یابی وصبر کنی رایکان بتو نیز بخشند .

اون‌طقوزنجی حکایت

بلی بوکولمش بر اختیار عصایه طایانه‌رق یوررکن بر دلیقانلی استهزا طریقیله اکا ای شیخ بویایجغزی قاچه آلدك بن دخی بردانه آلهیم دیدی . اختیار اکر عمرك اولورسه وصبرایدرسه‌ك مجاناً سکاده ویررلر جوابنی وردی .

قطعه

تازه جوانی زسر ریشخند
کفت به پیری که کمانت بچند
پیر بخندید وبکفت ای جوان
کرتو بمانی بخری رایکان

ترجمهٔ قطعه

بردلیقانلی استهزا طریقیله
براختیاره یایك قاچه دیدی
اختیار کوله‌رك ای دلیقانلی دیدی
سن ده یشارسه‌ك مجاناً آلورسین

قطعه

جوانی گفت که با پیری دل آگاه
که ای قدخم چه میجوئی درین راه
جوابش داد پیر خوش تکلم
که ایام جوانی کرده ام گم

ترجمهٔ قطعه

بردلیقانلی برصاحب وقوف اختیاره
صوردی ای بلی بوکولمش بویولده
نه آرایورسین ، شیرین زبان اختیار
کنجلك غائب اتمشم دیدی .

(حکایت بیستم)

در امانت داری

مردی در سحرگاه بتاریکی
ازخانه بگرمابه میرفت .
در راه دوستی از آن خویش را
دید گفت باهن بگرمابه بیا .
دوست گفت تا بدر گرمابه باتو
همراهی کنم . لیکن اندر گرمابه
نتوانم آمدن که شغلی دارم .
تا بنزدیك گرمابه باوی برفت
وبی آنکه خبر دهد درسر
دوراهی براه دیگر رفت اتفاقا
طراری از پس انمرد همی آمد
تابگرمابه رود . آن مرد طرار را
درتاریکی آن دوست پنداشت وصد

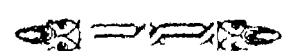
یکرمنجی حکایتك ترجمه سی

بریسی صباحلاین ایرکن قرا کلقده
اوندن حامه گیدیوردی . یولده
کندی دوستلرندن بریسنی
گوروب جمله حامه کل دیدی .
دوستی حمام قپوسنه قدر سزه
رفاقت ایدرم فقط حامه گیره‌مم
ایشم وار جوابنی ویردی . حامه
یقین بر محله قدر گیدوب
خبرسز بر ایکی یول
آغزنده دیگر برطرفه گیتدی .
اتفاقا انك ارقه سندن
برطرار دخی حامه گیدیوردی . انی
قرا کلقده دوستی ظنیله قوینندن یوز
التون طولی بر کیسه چیقاروب

دینار زر کیسه داشت از استین برآورد وبطرار دادکه ای برادر این امانتی است برتو . تا من از کرمابه بیرون آیم بمن بسپاری طرار آن زر بستد وهم انجا بایستاد تاوی از کرمابه بیرون آمد هوا روشن شده بود جامه بپوشید وبراه افتاده طرار وی را بازخواند وکفت ای جوانمرد زر خویش بستان که من از شغل خویش امروز باز ماندم . مرد کفت زر چیست وتو کیستی . طرار کفت من مردی طرارم وتو این زر بمن دادی . کفت اکر طراری چرا زر من نبردی کفت اکر در سایهٔ صنعت خویش بردمی اکر هزار دینار بودی نیندیشیدمی وبا زندادمی لکن تو بزنهار بمن سپردی زنهار دار نباید شکن باشد .

طراره ویدی . و : ای برادر بو امانت سن ده طورسون بن حامدن چیقدقده بکا ویر دیدی طرار پاره یی الوب اول شخص حامدن چیقنجه یه قدر اوراده طوردی هواده اچلمش ایدی . اول شخص حامدن چیقوب روبه سنی کییوب یوله روان اولدی طرار : ای جوانمرد پاره کی ال بنی بوکون ایشمدن الی قویدك . جوانمرد : پاره نه دیمك وسن کیم سین ؟ طرار : بن طرارم وسن بو پاره یی بکا امانت ایتدك . جوانمرد : بویله ایسه نیچون کوتورمدك . طرار اکر بن کندی صنعتم ایله کوتوره ایدم بیك دینار بیله اولسیدی هیچ دوشونمز وکیرویه ویرمزدم فقط سن بکا امنیت ایتدك ویردك . امانت آلان خیانتکار اولمامليدر .

یکرمی برنجی حکایه ترجمه‌سی

حکایت بیست ویکم بازرکان امانت سپار

بازرکانی اندك مایه بسفر
میرفت بطریق دور اندیشی
صد من آهن درخانهٔ
دوستی امین امانت نهاد
تا اکر ضرورتی افتد آنرا
سرمایه ساخته کذران نماید
چون از سفر باز آمد بدان
آهن محتاج شد دوست
امین اهن را فروخته بود
وبهای انرا خرج کرده
بازرکان روزی بطلب آهن
رفت دوست امین کفت
ای خواجه من اهن را در
بیغولهٔ نهاده بودم غافل
از انکه در ان کوشه سوراخ
موشی بوده است تا واقف
شدم موش فرصت یافته بود
واهن را تمام خورده

جزؤی سرمایه‌لی بر بازرکان
بر سفره کیدرکن احتیاط طریقیله
یوز بطمان تیمور برامین
دوستك اوینه امانت براقدی
وضرورت وقتده بونی
کچینمك ایچون سرمایه ایدرم دیدی
سفردن کیرو دوندکده اول
تیموره محتاج اولدی ایسه ده امین
دوست تیموری صاتمش
وبهاسنی صرف ایلمش ایدی .
بازرکان بر کون تیموريني ایستمکه
کتدی . امین دوست بن تیموری
بر کوشه‌یه قویمش ایدم قضاء
اورا ده بر صیچان دلیکی
وارایمش . بن خبر آلنجه‌یه قدر
صیچان وقت بولوب تیموری
تمام یمشدر دیدی .

(بیت)

موش را لقمهای آهن هست
همچو پالوده راحة الحلقوم
مرد امین بشنیدن این سخن
شاد شد و باخود گفت این
بازرکان بدین گفتار
فریفته گشت ودل از
آهن برداشت . هیچ به از
آن نیست که اورا مهمان
کنم ورسم ضیفت بجای
آرم تا این مهم را تأکیدی
بدید اید بازرکان را بمهمانی
خواست بازرکان گفت که
مرا امروز مهمی ضروری
پیش آمده است فردا بامداد
بکاه باز آیم . پس از منزل وی
بیرون امد و پسری از ان او
ببرد ودر خانهٔ پنهان کرد .
روز دیکر علی الصباح بر در خانهٔ
میزبان حاضر شد . میزبان
پریشان حال زبان اعتذار

(ترجمه بیت)

صیچانلره تیمور لقمه سی
راحة الحلقوم کبی کوریثور
امین دوست یوزی ایشیده رك
خشنود اولوب کندو کندویه
سویلدی . بوایله بازرکان بوسوزه
آلداندی و تیموردن
واز کچدی . بوندن ایوسی
یوقدرکه انی دعوت ایده یم
وضیافت رسمنی یرینه کتوره یم
بوضیافت بوایشه برتأکید اولور .
بازرکانی دعوت ایدوب
بازرکان سویلدی که
بوکون مهم بر ایشم
ظهور ایدوب یارین ایرکن
کلورم . صکره امینك اوندن
طیشاری چیقدی وبر اوغلنی
کتوروب بر اوده کیزلتدی .
ایرته سی کون ایرکن امینك
اوی قپوسنده حاضراولدی . امین
حالتی پریشان اعتذاره باشلدی

بکشود که ای مهمان عزیز
معذور داو که از دیروز یاز
پسری از من غایب شده است
و دو سه نوبت در شهر
ونواحی منادی کرده اند
واز ان کم شده خبری نیامد .
زبارکان کفت که من دیروز
وقتی که ار منزل نو بیرون
میرفتم بدین صفت که
میکوئی کودکی دیدم که مهش
کیری اورا برداشته بود وپرواز
کنان بر روی هوا میبرد
مرد امین فریاد بر آورد که
ای بیخرد سخن محال چرا
میکوئی موشکیری که تمام جثهٔ
او نیم من باشد کودکی را
که بوزن ده من است چکونه
بر میدارد و بهوا میبرد یازرکان
بخندید وکفت از ین غم مدار
درجائی که موش صد من آهن
تواند خورد . موشکیر نیز

که ای عزیز مسافرم بنی
معذور طوت که دوندن بری
بر کوزل اوغلم غایب اولمشدر
وایکی اوج کره شهر ایله
نواحیسندن اعلان اتمشلر
وغیب اولاندن بر خبر یوقدر
بازرکان سویلدی که دون
سزك منزلکزدن طیشارو
چیقدیغمده سویلدیکك صفت
ایله بر چوجغی کوردم
صقصقان قالدرمش واوحدرق
هواده کوتورور دی
بوداله فریاده باشلدی که ای
بوداله محال سوز نیچون
سویلیورسن یارم بطمان وجودی
اولان صقصغان قوشی اون
باتمان وزنده بر چوجغی نصل
کتوروب اوچار . بازرکان
کولدی وقساوت اتمه
بریرده صیچاق یوز باطمان تیمور
ییه بیلور صقصغان دحی

کودکی که ده من باشد بهوا
میتواند برد . مرد امین دانست
که حال جیست کفت اندوه .
مدارکه آهن را موش نخورده
است . خواجه جواب داد که
توهم دلتنك مباش که موشکیر
پسرت را نبرده است . آهن
بازده وکودك بستان .

« جامی » درپند پسر خود

تولاك الله ای فرزانه فرزند
نکهدار توباد از بد خداوند
مرا هفتاد شد سال وترا هفت
ترامی آید اقبال ومرا رفت
برینسام زعمر رفتهٔ خویش
ملول از سال وماه هفتهٔ خویش
حه سودا کنون که کار از دست رفتست
زمام اختیار از دست رفتست
توجهدی کن که درکف مایه داری
بفرق از فر دولت سایه داری
بکن کاری که سودی دارد آخر
بسر باران جودی بارد آخر

اون باطمان بر چوجغی هوایه
قالدیرر دیدی . امین بیله‌ی
کیفیت نصلدر . سن دخی قساوت
اتمه تیموری صیچان یمامشدر
سویلدی . بازرکان اکا جوابا
سن دخی قساوت اتمه صقصغان
اوغلکی کوتورمامشدر . تیموری
کیرو ویر اوغلکی آل دیدی

« جامینك » اوغلنه نصیحتی

(تولاك الله) ای عاقل فرزند الله
تعالی سنی کوتودن حفظ بیورسون
بنم یاشم تمشه وسنککی یدی یه واردی
سکا اقبال یوز طوتمش و بندن یوز
چویرمشدر . کچمش عمرمدن پریشانم
وهفته وآی ویللردن ملولم
شمدی نه فائده که ایش ایشدن کچمش
زمام اختیار الدن چیقمش
سن چالش که مایه‌ك الکده
وفر دولت سایه‌سی سنك باشکده‌در
بر ایشه باق که عاقبتی مفید اوله
وباشه جود وعطا یاغموری یاغدیره

نخست از کسب دانش بهره ورشو
زجهل آباد نادانی بدر شو
بود معلوم هر آزاد وبنده
که نادان مرده ودانا است زنده
ولیکن پایدانش نه درین راه
که علم آمد فراوان عمر کوتاه
بیابد هیچکس عمر دوباره
بعلمی روکز آنت نیست چاره
چو کسب علم کردی در عمل کوش
که علم بی عمل زهرست بی نوش
بخوش پوشی وخوش خوارمکن خوی
بتاب از راحت دوش وشکم روی
غرض از جامه دفع حر وبرد ست
ندارد میل زینت آنکه مردست
زخوان هرکسی کالائی انکشت
در آزار وی انکشتان مکن مشت
باحسان براحبا دست بکشای
منه در تنکنای مدخلی پای
مده شان قرض ومستان نیم جبه

اولا کسب علومدن بهره مند اول
وجهل آباد نادانیدن سفر ایت
هر بر خواجه وبنده یه معلومدر
که جاهل اولمش وعالم دیری حکمنده
در فقط ایکی ایاغکی علم ایله بر یوله باص
زیرا علم اوزون عمر قیصه در
کیمسه دنیاده ایکی دفعه یشامز
بر علم آرقه سنه قوش که ضروریدر
علمی او کرندکدن صکره آنک ایله عمل
ایت که علم بالسز زهر کبیدر
ایو کینمه وایو ییمه عادت ایدنمه
اوموز وقارنک راحتی انسانک
عادتنی دکشدیرر

روبه دن مرام صیجاق وصغوقک دفعیدر
ارککک اولانک زینته میل ایتمسی قصوردر
بر کیمسه نک سفره سنه ال اوزادیر ایسه ک
پارماقلرینی آنک آزارینه یومرق یاپمه
احسان ایله احبابه الکی آچه بو مخرجی
کورمدکه صیقی بر مدخله کیرمه بر دانه
ایله بورج ویرمه ونارده دانه سیله بورج آلمه

(فان القرض مقراض المحبة)
برای دوستان جانرا فدا کن
ولیکن دوست ازدشمن جدا کن
وگرنه روی در دیوار خود باش
براز اغیار ویار غار خود باش
فراوان شغلها را اندکی کن
ز عالم روی شغل اندریکی کن
اگر باشد شب تاریك اگر روز
بهر وقتی که باشد دل درو دوز
وگر ناید ترا این دولت از دست
نشاید ننك بیماری بخود بست
زدانایان بود این نکته مشهور
که دانش در کتب دناست درگور
برآور تا توانی در کتب روی
خیال خویش راده با کتب خوی
انیس کنج تنهائی کتابست
فروغ صبح دانائی کتابست
بود بی مزد و منت اوستادی
ز دانش بخشدت هردم کشادی
درونش همچو غنچه ازورق پر
بقیمت یك ورق زان یك طبق ذر

زیرا (القرض مقراض المحبه) دیمشلر
در دوستلر ایچون جانکی فدا ایله
ولکن دوستنی دشمنکدن فرق ایت
یوقسه یوزیکی کندو دیوارینه دوندر
اغیاردن اوزاق کندویه یارغار اول
چوق ایشلری آزه ایندر
ودائما برصنعت ایله اغراش
اگر قراکلق کیجه ایسه واگر کوندز ایسه
هر بر وقتده عقلك ایشکده اولسون
اگر بو دولتی اله کتوره مز ایسه ك
عار وناموسسزلغی دخی کندویه باغلمه
حکمادن بو اشارت شهرت بولمشدر
علم کتابده عالم مزارده اولدیغی کبیدر
الکدن کلدکجه کتابدن یوز چویرمه
خیالکی کتب ایله آلشدیر
کتاب یالکزلك کوشه سنك انیسیدر
علم صباحنك نور وفروغیدر
اجرت سز ومنتسز بر استاددر
علمدن سکا هر زمان فتوح کوسترر
ایچروسی غنچه کبی اوراق ایله طولودر
قیمتده کانجه هر بر ورقی بر طبق اینجودر

مکن با صوفیان خام یاری
که باشد کار خامان خان کاری
مکن وعده وگر کردی وفا کن
طریق بیوفائی را رها کن
ازان حضرت که فیاض وجودست
خطاب جاه (اوفوا بالعهود) ست
چو نادانان نه‌در پدر باس
پدر بگذارو فرزند هنر باش
چو پندی بشنوی از بند فرمای
چو دانا بایدش درجان کنی جای
نه‌چون نادان زیك کوشش درآری
بدیگر کوش بیرونش گذاری
نباشد این مثل پوشیده برکس
که در خانه کس حرفی بود بس

خام صوفیلر ایله دوستلق اتمه
زیرا پشمامش آدمك ایشی چیکدر
وعده اتمه ایتدکده وفا ایله
بیوفالق طریقدن اوزاق اول
فیاض وجود حضرتلرینك
خطابی جاهیه (اوفو بالعهود) در
نادانلر کبی نسبت ابوین ایله مقیداولمه
نسبی براقده ادب فرزندی اول
بر نصیحت وبرندن برشی ایشدسه‌ك
عاقل آدم کبی جان قولاعیله دکله
جاهلر کبی بر قولاقدن آلوب
او بر قولاقدن طیشارو
چیقارمه‌بوسوز کیسه‌یه قپالو دکلدر
اوده‌اکر آدم وار ایسه بر سوز یتر

{ نظامی کنجوی در نصیحت فرزند خویش }

ای چارده ساله قرة العین
بالغ نظر علوم کونین
آنروز که هفت ساله بودی
چون کل بچمن حواله بودی

نظامی کنجوینك اوغلنه ایتدیکی نصیحتك خلاصه‌سی

ای اوندرت یاشنه وارمش کوزمك
نوری وعلوم دنیا وآخرتك واقفی
سن یدی یاشنده ایکن
کل چنه حواله اولنمش ایدك

(۱)

اکنون که بچارده رسیدی
چون سرو باوج سر کشیدی
غافل منشین نه وقت بازیست
وقت هنرست وسر فرازیست
دانش طلب وبزرکی آموز
تابه نکرند روزت از روز
جائی که بزرك بایدت بود
فرزندی من ندارددت سود
در شعر مپیچ ودر فن اوی
کز (اکذب)اوست(احسن)اوی
زین فن مطلب بلند نامی
کو ختم شدست بر نظامی
نظم ارچه بمنزلت بلندست
آن علم طلب که سود مندست
پیغمبر کفت علم علمان
علم الابدان وعلم الادیان
می باش فقیه طاعت اندوز
اما نه فقیه صیت اندوز
میباش طبیب عیسوی هش
اما نه طبیب آدمی کش
کر هر دوشدی بلند کردی

(یعنی مکتبه) شمدیکه اون درت یاشنه وارمش سین وسروی کبی یوکسلمش سین غفلت ایله اوطورمه اویون وقتی دکل هنرلی وسر افراز اولمق وقتیدر دانش وعلم آرا وبیوکلك وکرن تا کوندن کونه دها ایو منظور اوله‌سین بیوك کورینه‌جکك محلده بنم اولادم اولمقدن سکا فائده یوقدر . شعر ایله اوغراشمه وفن شعردن واز کچ . زیرا (اکذبی آنك احسنیدر) دینلمشدر بو فندن نامدار اولمق ایستمه که نظامی یه ختم اولمشدر . پیغمبر افندمز حضرتلری (العلم علمان علم الابدان وعلم الادیان) بیورمشلردر . سن طاعت قازان فقیه اول . دام قوران فقیه اولمه . هوش عیسوی ایله طبیب اول آدم اولدیرن طبیب اولمه اکر ایکیسی ده اولورسه‌ك علو

نزد همه ار چند کردی | قدو بولورسن وهرکس عندنده
میکوش بهر ورق که خوانی | ارچند اولورسین چالش قنغی
کان دانش را تمام دانی | علمی اوقورسه‌لك آنی مکمل
کفتن زمن از تو کار بستن | اوقو هر نقدر سوز لطف
بی کار نمی توان نستن | حسبیله صویه بکزرسه‌ده آز
با آنکه سخن بلطف آبست | سوبلمه‌سی دها صوابه قریندر
کم کفتن آن سخن صوابست | آز سویله ومنتخب سویله
کم کوی وکزیده کوی چون در | سوزك اینجو کبی اولسون تا
تا زاندك توجهان شود پر | سنك اثرندن دنیا طولسون
لاف ازسخن چو در توان زد | انسان اینجو کبی سوزدن‌لاف
آن خشت بودکه پر توان زد | اوره بیلور کرنج دکل که
یك دسته کل دماغ پرور | کونده بیك دانه‌سنی اوواليه‌سك
از خرمن صد کیاه بهتر | دماغ پرور اولان بردسته کل
| یوز حرمن اوندن دها ایودر

